

ეთკა სოციალურმედიაში

„რაც ადრე განმათავისუფლებელ ტექნოლოგია იყო, იქცა თვალგაღმასა და საარჩევნო მანიპულაციის საშუალებად“ – Freedom House, 2019

ჟურნალისტურ პროფესიაზე მსჯელობისას დღეს აუცილებელია ვითვალისწინებდეთ „ორმხრივი ჟურნალისტიკის“ თეორიას (ჰერმიდი 2010, Nip 2006) რომელიც განსაზღვრავს მონაწილეობრივ ჟურნალისტიკას, როგორც ახალ ამბების წარმოების პროცესს საზოგადოების ჩართულობით როგორც ახალ ამბების შეგროვებაში, ისე გავრცელებისას. ამგვარ მოდელში კი პროფესიული ამოცანები უფრო რთულად შესრულებად ხდება და ახალ ეთიკური დღეობებიც ჩნდება. სწორედ ამ საკითხებს ეხება სახელმძღვანელოს ეს ნაწილი, სადაც ჩვენი მსჯელობა ეყრდნობა როგორც ზოგადეთიკურ კოდექსებს, ისე კონკრეტულ სახელმძღვანელო წესებს და ემპირიულ მაგალითებს - კონკრეტულ შემთხვევებს. ვისაუბრებთ იმაზეც, აგვარებს თუ არა პრობლემას ასეთ გაწერილ წესები და რა გზა შეიძლება იპოვოს მედიამ და ჟურნალისტიმაც იმისათვის, რომ სოციალური მედიის გამოყენებისას აუტორიტეტის ჩართულობასთან ერთად ეთიკური პრინციპების დაცვაც შეძლოს.

ეს თავი ჟურნალისტთა ეთიკური ქცევის შესახებ ყვება სოციალური მედიაში სამი ძირითად მიმართულებით 1. ჟურნალისტების გამოხატვის ფორმები სოციალურ ქსელში 2. სოციალური მედიის პროფესიული მიზნით გამოყენება და 3. მომხმარებლების კომენტარებთან დაკავშირებული ეთიკური გამოწვევები.

პირად და პროფესიულ სივრცე

„ჟურნალისტებიც ადმიანები არიან, მოქალაქეებისთვის მინიჭებული ყველ უფლები“ - წერია Reuters-ის (2013) სოციალური მედიის გამოყენების სახელმძღვანელო წესებში. ეს და სხვა პროფესიული დოკუმენტები (მაგალითად საქართველოს ჟურნალისტური ეთიკის ქარტიის სახელმძღვანელო რეკომენდაციები (2018) აღიარებენ ჟურნალისტის უფლებას, ჰქონდეს ანგარიშები სოციალურ ქსელში და იყენებდეს მათ პირად მიზნებისთვის. თუმცა იგივე წყაროები შეიცავენ მკაფიო გაფრთხილებას, რომ სოციალური მედიის ანგარიშით გაზარებული ესა თუ ის შინაარსი, იმის მიუხედავად რა ოფენობის აუტორიტეტისთვის არის განსაზღვრული, მაინც საჯარო და ფართო მასებისთვის ხელმისაწვდომი შესაძლოა გახდეს. „სოციალურ ქსელში ინფორმაციის გამოქვეყნება საჯარო სივრცეში გაკეთებული განცხადებაა, იმის მიუხედავად მითითებული აქვს პირად (private) რეჟიმი თუ საჯარო (public) (ქარტია, 2018). ამასვე იმეორებს საქართველოს რეგიონული ტელევიზიების მიერ შექმნილი ერთობლივი ქცევის წესები (Mediacouncil 2016) – „მიუხედავად იმისა, თუ რამდენად ექნება ჟურნალისტს დეჯურო საკუთარი “პირად სივრცე” სოციალურ მედიაში, ყოველთვის არსებობს იმის საფრთხე, რომ მისი სტატუსი თუ კომენტარული აუტორიტეტის მხრიდან გარკვეული სახის პირდაპირ მესიჯი დაიქნას მიღებული“.

ონლინ სივრცეში მოქცეით ისე, როგორც რეალურ ცხოვრებაში - ეს მთავარი მითითებაა, რასაც სარედქციოკოდექსები ჟურნალისტებისთვის გასცემენ (Hohman, 2011).

ჟურნალისტები, სხვა პროფესიის წარმომადგენლების მსგავსად აყალიბებენ საკუთარ პირად და პროფესიული იდენტობას იმ სოციალური კონტექსტის გათვალისწინებით სადაც ცხოვრება უწევთ (Holton & Molyneux, 2015). ამ იდენტობის ჩამოყალიბებასთან ერთად ადამიანები აფლერებენ ხდებიან პროფესიასთან, კომპანიასთან და სულ უფრო რთულდება მათ პირად და პროფესიულ იდენტობის გამიჯვნა. ჟურნალისტების შემთხვევაში ეს საკითხი პრობლემური მაშინ ხდება, როდესაც იმ საკითხებზე გამოუქვამენ მოსაზრებას, რასაც აშუქებენ. ახალ ამბების რედქციისთვის კი ყველ აქტუალური თემა მათ ინტერესის სფეროა, ამიტომაც ზემოთაღნიშნულ შეზღუდვები ყველზე მეტად ახალ ამბების ჟურნალისტებს ეხებათ

მიუხედავად იმისა, როგორ პოზიციონირებენ სოციალურ ქსელში, მედიის წარმომადგენლები მაინც აფლერებენ არან კონკრეტულმედა კომპანიასთან და მათ შეფასებები სხვადასხვა საკითხზე შესაძლოა აუტორიას უმნიშვნელს განცდს, რომ გაშუქებისას ის მიკერძობულ იქნება. მაგალითად თუ იცით რომ ახალ ამბების ჟურნალისტი Facebook-ში განსაკუთრებულსიმპატიას გამოხატავს კონკრეტულ მინისტრის მიმართ გექნებათ მოლოდინი, რომ მის გადაცემაში ობიექტურადგაშუქდება ამ მაღალ თანამდებობის პირის და ზოგადად ამ სამინისტროს საქმიანობა? შეინარჩუნებს ის კრიტიკულობას ეთერში? საერთოდ ფიქრობთ რომ ასეთ მკაფიო გამიჯვნა შესაძლებელია? - იყო ლთალური ეთერს მიღმა და კრიტიკული ეთერში? თქვენ შეიძლება ისიც იფიქროთ პირიქით გამჭვირვალობა უკეთესიც ხომ არ არის? იქნებ ჯობია ვიცოდეთ წინასწარ მისი ლთალურობის შესახებ? თუ იცით ეს დეობით განწყობა მკვეთრად გამოხატულია მაშინ ინტერესთა კონფლიქტამდე¹ მივდვართ აქ ჩვენ ვსაუბრობთ დმოვიდებულებზე, შეფასებებზე, რომელსაც ყველ ჩვენგანი გამოხატავთ ახლობლების წრეში. აუვილებელია ასეთ მოსაზრებებზე საჯაროდ მთლაუტორიას ვამცნობთ?

სწორედ სანდობის და ობიექტურობის ეჭვქვეშ დყენების თავიდან აცილებას ცდლობენ მედასაშულებები, რომლებიც სოციალურქსელებში ჟურნალისტებს პირად მოსაზრებების გამოხატვას უწლუდვენ და ამ წესების დრუვევისთვის მკაცრსანქციებსაც ილებენ. მაგალითად 2019 წელს BBC-მ წარმატებულ მუშაობის შემდეგ გაათავისუფლ რაღოს წამყვანი დენი ბეიკერი. მანამდე დენიმ მოსწრო იმ ტვიტის წაშლ, რომელმაც საზოგადობის ნაწილში აღზფუთება გამოიწვია, მოსწრო ბოლდმის მოხდც და აღნიშნა, რომ „სისულელ“ ჩაიღნა, მაგრამ მიაჩნდა, ამას არაფერი საერთო ჰქონდა რუსიხმსთან, როგორც მას საყვედურობდენ.

¹ კრკლდინილთამ სახელმძღვანელს თავი „ინტერესთა კონფლიქტი“

ტვიტი - „სამეფობავშმა სამშობიაროდტოვა“ კი ენებოდ პრინცი ჰარისა და მეგან მარკლს ჩვილს, რომელსაც ახლად ფოტო

„შენ არ შეგიძლია უზრლოდ თქვა - ბოლოში და ჩვეულებრივ გააგრძელე საქმიანობა. როდესაც გაქვს ისეთი უვიდურესადმნიშვნელოვანი პლტფორმა, როგორც მას ჰქონდა, უნდა იფიქრო რას აკეთებ და რა სიგნალს ავრცელებ“, - თქვა მოგვიანებითპოლიტიკურმა მიმომხილველმა აიმა ჰეუერიკმა BBC -სთან (2019) დანი ბეკერის საქმის კომენტარებისას.

დანი ბეკერი ერთადერთი არ ყოფილ, ვისაც ბოლოში მოხდა მოუწია სოციალურ ქსელში გამოხატვის გამო წლების წინანდელ მიღწევა და ტვიტები 2019 წელს გაუხსენეს და სარედქციოსტანდრტების დრწევა დაუფინეს New York Times-ის ერთერთ რედქტორს ტომ ვრაითპიერსანტს. საახალწლო

Royal baby leaves hospital.

მიღწევა შემდეგი სახის იყო „ვაპირებდ მე თქვა *"Crappy Jew Year,"* მაგრამ ჩემი ერთერთი გადაწყვეტილება ნაკლებად ანტი-სემიტური იქნება. ასე რომ ... *HAPPY Jew Year* ებრელებო“. ტვიტები კი მოჰაკვ ინტელუბისადმი სიძულვილს ამჟღავნებდა. სოციალურ ქსელში მისი ამგვარი გამოხატვის შესახებ თავდპირველდBreitbart-მა დაწერა და ძველ ტვიტების საფუძველზე შეეცადა ეჩვენებინა, რომ New York Times-ის რედქტორის ანტისემიტურ და რასისტულგანწყობას ტვიტერზე დღე ხნის ისტორია აქვს (Boyle, 2019). ტომ ვრაითპიერსანტმა ტვიტების ნაწილ წაშალ და ბოლოში მოხადა. (imediathics.org 2019)

შემხვევის ანალოზი

Washington Post -ის ჟურნალისტი და კობი ბრაინტის ტრაგედია

ჟურნალისტებს არამხოლოდსიძულებილი ენის ან დისკრინაციის გამოეკისრებათპასუხიმგებლობა. ნებისმიერი ქმედება, რომელიც უპატივცემულ ანდ არაეთიკური დამოკიდებულების აღქმას გააჩენს მედიის მიმართ შესაძლო კრიტიკის საფუძველ გახდეს. მაგალთად 2020 წლის დსაწყისში ავიაკატასტროფში ტრაგიკულდ დიღუბა ლეგენდრული კალთხურთულო კობი ბრაინტი

Felicia Sonmez @feliciasonmez

Kobe Bryant's Disturbing Rape Case: The DNA Evidence, the Accuser's Story, and the Half-Confession

Kobe Bryant's Disturbing Rape Case: The DNA Evidence, the Accuser's Story, and the Half-... thedailybeast.com

შვილთნ ერთად „ვაშინგტონ პოსტის“ ჟურნალისტმა ფელციას სონმენზმა საკუთარ ტვიტერზე 2003 წლის ამბავი გაიხსენა დ გააზიარა 2016 წელს გამოქვეყნებულ სტატია შეწყვეტილ სასამართლო პროცესზე, რომელიც კობი ბრაინტის მხრიდან ახალაზრდ ქალს გაუბატოფრების ბრალდებას ეხებოდა (Abrams & Tracy, 2020).

დვა ბრაინტის წინააღმდეგ კოლორადოს ერთერთ სასტუმროს 19 წლის თანამშრომელმა წამოიწყო, თფცა საქმე ბოლს მხარეთ მორიგებით დასრულდ. ბრაინტი ბრალს ურყოფდ, მიაჩნდ, რომ სექსუალური კავშირი ორივეს ნებითმოხდ, თფცა შემდეგ გააცნობიერა, რომ ქალს განსხვავებულ მოსაზრება ჰქონდ. (CNN 2004)

ტრაგედის დღეს „ვაშინგტონ პოსტის“ ჟურნალისტის მიერ ამ ისტორიის გახსენება აუტტორიის ნაწილმა მკვეთრად ურყოფათ დ მიიღო დ ქსელში არერთ კრიტიკულ გამოხმაურება გავრცელდ. ბრაინტის ფნები ანგარიშსწორებითეშქრებოლდენ. გამოვემამ საქმის გარკვევამდე ჟურნალისტი ანაზლურებად შვებულებაში გაუწვა. გადწყვიტა დროებით შეეჩერებინა ფელციასთვის ჟურნალისტის აკრეტაცია.

მაღვე ვაშინგტონ პოსტის სამასმა თანამშრომელმა აღმასრულებელდირექტორს მისწერა ერთობლვი მიმართუა, სადც ფელციასადმი მხარდჭერას გამოხატავდენ, არ მიაჩნდთ რომ მან პროფესიული სტანდრტი დარღვია - „მას არ გაუფეთბია იმაზე მეტი, რც პოსტის ახალამბებში არ ყოფილ.“ გამოთქვამდენ შეშფოუბას, რომ ჟურნალისტები დასანქცირებუბიან ნებისმიერ თმაზე საზრის გამო ამასთან კომპანიისგან ითხოვდენ ჟურნალისტის უბაფრთხოების დცვას. არეთანხმებდენ გამოვემის გადწყვეტლებას ჟურნალისტისთვის აკრეტაციის დროებით შეჩერების შესახებ. ვაშინგტონ პოსტმა საბოლოოდდადინა, რომ ფელციას არ დურჯევია სოციალურ მედაში ქცევის სტანდრტი, თფცა სტატია „უფოო დროს“ გააზიარა“. ჟურნალისტი დაბრუნეს რედქციაში, თფცა მისთვის ბოლში არმოქტლათ ჟურნალისტი აკრეტაცია აღუტინეს (bbc.com 2020).

ფლაცია სონმენზის ამბის გამო ვაშინგტონ პოსტი მედაწრეებში გააკრიტიკეს. მაგალითად ჯონ ელზი (2020) Columbia Review-ზე წერდა, რომ სახელმძღვანელო წესები მენეჯმენტის ხელში კონტროლს მექანიზმი ხდება. არგა მაჰადვი (2020) კი Guardian-ზე გამოქვეყნებულსტატიაში აღნიშნავდა - „თურმე აზიანებს პოსტის სანდობას, ეს მხოლოდმენეჯმენტის მიერ ამ სიტუაციის მართვის სავალდებულოა... დემოკრატია კვდება ცვიტრე“.

კითხვები დისკუსიისთვის:

-) რამდენად მართებულად მიგაჩნიათ ყველსათვის საყვარელი სპორტსმენის ტრაგიკული გარდაცვალების დღეს მის მიმართ გაუბატოების ბრალდების განხილვა იმ ფორმით როგორც ეს „ვაშინგტონ პოსტის“ ჟურნალსტამა გააკეთა?
-) ადეკვატური იყო მენეჯმენტის გადაწყვეტილება ჟურნალსტის შვებულებაში გაშვების შესახებ?
-) იზარებთ შიშს, რომ სახელმძღვანელო წესები მენეჯმენტისთვის ბერკეტი შესაძლეს აღმოჩნდეს ჟურნალსტა გასაკონტროლებლად?

სოციალურ მედაში ჟურნალისტების ქცევის შეზღუდვის დწესება ქართული მედიისთვისაც არ არის უცხო ერთერთ პირველ, ვინც ჟურნალისტებისთვის ამგვარი წესი შეიმუშავა - „ნეტაზეთ“ (ჟურნალისტები სოციალურ ქსელებში - 2011) იყო, ამას მოჰყვა რეგიონული მაწყებლების მიერ შექმნილი სოციალურ მედაში ქცევის წესები ჟურნალისტებისთვის (mediacouncil, 2016), საზოგადოებრივი მაწყებლის სახელმძღვანელოდ აშ.

„ თავი უნდა შეიკავონ პოლიტიკური პრეფერენციების საჯაროდ გამოხატვისგან და ყველადებით ან უარყოფით განცხადებისგან, რომელსაც შეუძლია მათი მიუხეობლობის და ობიექტურობის ეჭვქვეშ დაყენება; არუნდა აღნიშნონ პოლიტიკური მიკუთვნებულობა სოციალურ ქსელში ან პერსონალური ინფორმაციის ველში; არუნდა გამოსქვეყნონ არც ერთ მასალ (მათ შორის, ფოტო და ა.შ.), სადაც გამოხატული იქნება პოლიტიკური შეხედულებები ან/და დებით ან უარყოფით დმოვადებულება რომელიმე პოლიტიკური პარტიის/პოლიტიკოსის, საზოგადოებრივი, რელიგიური გაერთიანების, არასამთავრობო სექტორის ან სხვა ინტერესთა ჯგუფის/ჯგუფის წევრ(-ებ) ის მიმართ რათ ყველ ამგვარ ჯგუფს წევრი გონიობდეს, რომ მის მიმართ პირველ არხი არის მიუხეობებელი“, - ამბობს საქართველოს საზოგადოებრივი მაწყებლის ქცევის წესები (Itv)

იქვე დკონკრეტებულა, რომ „სოციალური ქსელების გამოყენების წესები ვრცელდება მხოლოდპირველ არხის თანამშრომლებზე, მიუხედავად მათ თანამდებობისა და სამუშაო ადგილდებარეობისა.“ „თანამშრომლებში“, ცხადია, მხოლოდჟურნალისტები, რედაქტორები და წამყვანები არ მოაზრებიან, დუჟენტი ვრცელდება მაგალითად ტექნიკურ თანამშრომლებზეც, თქცა GPB -ს ქცევის წესებში „პირველ არხის“ დკონკრეტება ერთგვარადკოდექსის მიღმა ტოვებს საზოგადოებრივი მაწყებლის ქოლგის ქვეშ მყოფსხვა მედეებს (ე.წ. „მეორე სატელევიზიოარხს“ და რადიორხებს). თქცა, თთქმის იდენტური წესები აქვს საზოგადოებრივი მაწყებლის აჭარის ტელევიზიასა და რადიოსაც (2020). მიუხედავად იმისა, რომ ეს სახელმძღვანელო წესები დდწილად თანხვედრამა BBC -ს და სხვა

ავტორიტეტულ მედიების სტანდარტებთან, მთავარი საკითხი მისი პრაქტიკაში კეთილხინდსიერად გამოყენებაა.

სოციალურ ქსელში გამოქვეყნებულ მოსაზრებების გამო მედიის წარმომადგენლები სამსახურიდან საქარუელშიც გაუშავისუფლებიათ პირველ შემთხვევა სწორედ საზოგადოებრივ მაუწყებელში მობდ იქამდე დღე ხნითაღრე, ვიდრე სოციალურმედიაში ქცევის წესებს მიიღებდენ.

გიორგი გაბრიჭიძე დ გიორგი თუბარელ საზოგადოებრივ მაუწყებელზე გადაცემა „ვახო სანაიას რეპორტაჟის“ ჟურნალისტები იყვნენ, როცა სოციალურ ქსელFacebook-ზე საქარუელს პატრიარქთან დკავშირებულ შეუწყცხმყოფელ კონტენტი გავრცელდა, ორივე ჟურნალისტმა მომხდარი უცენზუროდდ ქსენოფობიური შინაარსის კომენტარებითგაპროგნოსტა ამავე ქსელში (კუპრაშვილ 2010).

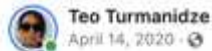
ორივე ჟურნალისტ რედქციამ მოსთხოვა დეწერათ განცხადება დ წასულყვნენ სამსახურიდან საკუთარი განცხადების საფუძველზე, რადან იმ დროისთვის საზოგადოებრივ მაუწყებელზე არ მოქმედებდ სოციალური მედიის გამოყენების წესი დ არც ხელშეკრულებითჰქონდთჟურნალისტებს ამგვარი გამობატვა შეზღუდულ. ჟურნალისტები საკუთარი ნებით წავიდენ არნიდენ (კუპრაშვილი 2010).

გაეცანით შემთხვევას:

შემთხვევა I

2019 წელს აჭარის ტელევიზიისა და რადიოში მენეჯმენტის ცვლილების შემდეგ საკადრო გადაადგილებები და გათავისუფლებები დაწყდა მაშინვე დაიწყო კრიტიკული მდგომარეობის შესახებ არაერთ განცხადება გაკეთდა (კოალიცია მედიის ადვოკატებისთვის, 2020). პოლიცია შეუკავალს ინტერნეტ-საშუალებების უფროს სოფო ჟენცა. 2020 წლის 14 აპრილს ამ ფაქტს Facebook-ში გამოემართა საინფორმაციო გამოძევების წამყვანი თონა თურმანიძე:

Teo Turmanidze
April 14, 2020 · 0

მოკლედ გეტყვით.

ხშირად გიზიარებდით ახალ ამბებს ჩვენი ვებ გვერდიდან, 12 საათიანი ეთერის შემდეგაც ვაანონსებდი ყოველთვის და არ დამეინტერესებოდა არც ერთხელ. :) **Sofa** მთავარი მიზეზი ეს გოგოა, ახლა დირექტორმა მისი მეგობარი მოიყვანა, ხაფიზია ხომ გახსოვთ? კი კი ის ქალი, აღარ დაგნერ იმ სიტყვას... დააბრუნა დიდებულად.

მარტივად რომ გითხრათ სოფო იყო ვებ პლატფორმის ხელმძღვანელი, ამ გადაწყვეტილებით კი მას უფროსი დაუნიშნეს.!) ახალი ამბის განთავსება ეზღუდება !!

ჰოდა ჩემი შეწყვეტის ნიუსებს რომ აღარ გავაზიარებ, მიზეზი იცოდეთ.

და კიდევ რამდენი მღნ იხარება ამ ტვ იცით ალბათ აღარ გახსენებთ, გვერდით რომ არ დაუდგა ბევრი ესეც იცით, თქვენი ჯიბის ფული რომ იხარება იცით ხომ?

ის მაინც ქენით ვილაგებების სულ 5 კაცის ხუმტურისთვის არ იხარებოდეს ამხელა ფული და მოითხოვეთ ამ ტვ გაუქმება !

! რამე გააკეთეთ.

"ახალი დებულების მიხედვით ონლაინ სამსახურს მხოლოდ სოციალური მედიის ფუნქცია და მასალების საიტზე ატვირთვის კონტროლი დარჩათ."

შემთხვევა II

თონა თურმანიძის სანქცირებას 21 აპრილს Facebook-ში პოსტი მიუძღვნა და მენეჯმენტის ეს გადაწყვეტილება გააკრიტიკა მაშინვე დაიწყო წამყვანი მალხაზ რეხვიაშვილი, რომელიც ამავე დროს ტელევიზიის ალტერნატიული პროფესიონალების თვითმართვით იყო

ამ პოსტის გამოქვეყნების შემდეგ მალხაზ რეხვიაშვილს სამსახურიდან გაათავისუფლეს. მენეჯმენტის წარმომადგენელმა განაცხადა,

შემთხვევა III

2019 წლის ივლისში CNN-ის ფოტო რედაქტორის თანამდებობა შიდა განხილვის შედეგად დტოგა წარმოშობით ეგვიპტელმა მოჰამედ ელშიმიმ. განხილვა კი მას შემდეგ დაიწყო რაც სოციალურ მედიაში გაიხსენეს მისი ცხრა წლის წინანდელი ანტიემიგრაციული შინაარსის ტვიტები. 2011 წელს ის წერდა: "ისრაელ ეგვიპტელ ხალხის მთავარი მტერია და ალბათ ყოველთვის დარჩება მიუხედავად იმ მმარჯულებისა, რომლებიც ებრაელებს ფხვებს უზოგავენ". „კიდევ 4 ებრაელ ღორი მოგვს დაეს იერუსალიმში პალესტინური ბომბის აფეთქების შედეგად“ (Talcott, 2019)

Mohammed Elshamy
@elshamyme

More than 4 jewish pigs killed in #Jerusalem today by the Palestinian bomb explode. #Israel #Gaza

9:58 AM · Mar 23, 2011 · Mobile Web

Mohammed Elshamy
@elshamyme

Israel is the main enemy for the people of Egypt and shall always remain despite rulers who lick Jewish legs 3/3 #IsraelEmbassy

9:49 PM · May 15, 2011 · Twitter Web Client

ფოტორედაქტორმა თანამდებობა დტოგა, ბოლოში

<p>ეს პოსტი ხელმძღვანელობამ ორგანიზაციის დისკრედიტაციად და შრომით დისციპლინის დარღვევად შეაფასა და 21 აპრილს ტელევიზიის საინფორმაციო გამოშვების წამყვანობა და რეპორტიორობა 1 წლით შეუზღუდა. თუნა თყმანიძე სამსახურიდან არ გააშვიათ რადიოს წამყვანად გადაიყვანეს (პერსონალური კომუნიკაცია, 2021). სოციალურ ქსელში ქცევის წესები მაწყებელმა 2020 წლის 8 აპრილს მიიღო, საიტზე კი 20 აპრილს გამოქვეყნა.</p>	<p>რომ „სიტყვის გამოხატვის თავისუფლება არ შეზღუდულ და ამ შემთხვევაში, მალბაზ რეზიაშვილთა მაწყებელს დისკრედიტაციისა და ცილისწამების გამო გათავისუფლდ.“ (ajaratv.ge, 2020)</p>	<p>მოხდა და თქვა, რომ ახლ არ იზარებს იმ ტვიტების შინაარსს, რომელც მან 16 წლის ასაკში დაწერა. CNN-მა მისი გადადგომის შესახებ მოთხოვნა დააკმაყოფილა და გავრცელებულ კომენტარებში ხაზი გაუსვა დისკრიმინაციის მიუღებლობას (Stockler, 2019) თავად CNN-ის სოც. მედიაში ქცევის შიდა სტანდარტი ამ ხმაურთან გათავისუფლების ჟამს მხოლოდ 3 წელს ითვლდა (imediaethics 2019), ხოლო მუჰამედის პოსტები 8 წლის წინანდელი იყო</p>
---	--	---

კითხვები მსჯელობისთვის:

- ⌋ რამდენად მართებული დიგაჩინათათოვლილი მედია ორგანიზაციის გადაწყვეტილება?
- ⌋ მისაღებია თქვენთვის დასაბუთება?
- ⌋ სამართლიანია წლების წინანდელი მოსაზრებების გამო თანამშრომლის სანქცირება? შეიძლება დროსთან ერთად შეიცვალეს ადმინისტრაციული დამოკიდებულებები?
- ⌋ რამდენად დასაშვებია სადვოგახდეს პოსტი, თუ ის სტანდარტის მიღებამდე შეიქმნა?
- ⌋ რა განსხვავებას ხედვთმენეჯმენტის მიერ მიღებულ მორგად გადაწყვეტილებაში?
- ⌋ უნდა იზღუდებოდეს თუარა ჟურნალისტთა გამოხატვა სოციალურ ქსელში, თუ ჟურნალისტი შრომითუფლებებსა და პირობებს ეხება?
- ⌋ როგორ შეიძლება სოციალურ მედიაში ქცევის წესები გამოხატვის თავისუფლების საწინააღმდეგოდ იყოს გამოყენებული? როგორ შეიძლება ასეთ რისკების დაზღვევა?

ჟურნალისტების პერსონალური მოსაზრებები სოციალურ ქსელებში საქარუელში არ ხვდება თვითრეგულირების სფეროში - საქარუელს ჟურნალისტური ეთიკის ქარტიის მანდტი არ ვრცელდება ინტერნეტში ჟურნალისტთა ზოგად ქცევაზე, მსჯელობს მხოლოდ სოციალურ ქსელში მედიასაზოგადოების ოფიციალურ გვერდზე გამოქვეყნებული ინფორმაციაზე. ქარტიის პრაქტიკის თანახმად მაგალითად თუ მაწყებელ ეთერში გასულსიუჟეტს მოჭრის და Facebook-ის გვერდზე ატვირთავს, განმცხადებელს შეუძლია სოციალურ ქსელში გამოქვეყნებული ინფორმაციის იდვკოს, არც კი დასაბუთოს რომ ეს მასალა ეთერში ნამდვილად გავიდა. ამის მაგალითია საქმე „პლტფორმა „არს ფობიას“ POSTV არაიდენტიფიცირებულ ჟურნალისტის წინააღმდეგ“ (2019) ამ პრაქტიკით ქარტიის საბჭო ერთნაირ მნიშვნელობას ანიჭებს ეთერში გასულ Facebook-ზე ატვირთულ ინფორმაციას.

სოციალურ ქსელებზე საერთოდ არაა საუბრობს „მაწყებელთა ქცევის კოდექსი“ (2009), თუმცა ვრცელდება მაწყებელს ვებსაიტზე. მაწყებელთა თვითრეგულირების პრაქტიკაში, რომელც ისედაც სუსტია, არ ვხვდებით ინტერნეტში გამოქვეყნებულ შინაარსზე დვებს, თუმცა მოქმედ ნორმები ნამდვილად იძლევა საზოგადოებას, სიზუსტის, მიუჯერებლობის, სამართლიანი მოპყრობის, დსკრიმინაციის დაწმკვებლობისა და სხვა ეთიკურ ნორმებზე უფლებამდებლობა პირმა საქარუელში მოქმედ მაწყებლების თვითრეგულირების საბჭოებში იდვკოს.

პრეზიდენტის ადინისტრაციის ნიკა გვარამიას წინააღმდეგ

2020 წლის 11 დეკემბერს საქარუელში ერთერთ რეიტინგულ არხის დამფუძნებელმა და პოლიტიკური გადცემის წამყვანმა ნიკა გვარამიამ საკუთარ Facebook გვერდზე გამოაქვეყნა პოსტი და საქარუელს პრეზიდენტი სალმე ზურაბიშვილ უკენზუროდ შეურაცხმყოფელ ლექსიკით მოხსენია. ამ დროისთვის მას ამ პირადგვერდზე დაახლოებით 170 ათსი მიმდევარი ჰყავდა.

„მთავარი არხის“ ხელმძღვანელს ამ პოსტის გამო პრეზიდენტის ადინისტრაციამ განცხადებით მიმართა საქარუელს ჟურნალისტური ეთიკის ქარტიას, რომელმაც პასუხად ადინისტრაციას განუარტა, რომ სოციალურ მედაში პირად ანგარიშით გამოქვეყნებულ პოსტი არ არის მედაპროდუქტი და შესაბამისად მას ქარტიის საბჭო ვერგანიხილვდა.

პრეზიდენტის ადინისტრაციისთვის გაგზავნილპასუხში ქარტიამ აღნიშნა, რომ მნიშვნელოვანია „საჯრო სივრცეში, მათ შორის სოციალურ ქსელებში დცულ იყოს აზრისა და გამოხატვის თავისუფლება. აუცილებელია, შევინარწყნოთ გამოხატვის თავისუფლების ის მაღალ სტანდარტი, რომელმაც ადენს "სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლების შესახებ" საქარუელს კანონი“. ამასთან, ქარტიამ მიუთითა ადმიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლს პრაქტიკაზე - საქმეში

Handyside v. the United Kingdom (1976) თქვა, რომ გამონაცხის თავისუფლება გამოყენება არა მარტო “ინფორმაციისა” და “მოსაზრებების” მიმართ რომლებსაც ბევრი იზიარებს, ან გულგრილად ეკიდება, არამედ იმათი მიმართაც, რომლებიც შეურაცხმყოფელი, თავზარდამცემი ან შემამოფრთხილებელი სახელმწიფოს ან მოსახლეობის ნაწილისთვის”².

არხის დამფუძნებელსა და წამყვანის უცენზუროდ პრეზიდენტის შეურაცხმყოფელ გამონაცხებებზე საჯარო სივრცეში არც თავად „მთავარ არხს“ ჰქონია რეაგირება.

-)] თქვენი აზრით მედიამენეჯერს და წამყვანის მიერ ასეთ პოსტების პირად გვერდზე გამოქვეყნება რა განწყობას, დამოკიდებულებას ქმნის აუდიტორიაში პოსტის ავტორის და მედიაკომპანიის მიმართ?
-)] შეიცვლებოდა ეს დამოკიდებულება იგივე განცხადება Facebook-ის ნაცვლად ეთერში რომ გაეკეთებინა? ამ თვალსაზრისით რა განსხვავებაა ამ ორ პლტფორმას შორის?
-)] რა შეიძლება დააზიანოს მედიის წარმომადგენელთა ასეთმა ლექსიკამ?
-)] ამ სიტუაციის შეფასებისას შეიცვლებოდა თქვენი განწყობა ადრესატი პრეზიდენტის ნაცვლად რომელიმე კერძო პირი რომ ყოფილიყო?
-)] მოჰქვდა დიდი მისა, მოგწონთ თუ არა ნიკა გვარამიას გამონაცხის ფორმა, ჰქონდა თუ არა მას ამ პოსტის გამოქვეყნების უფლება? ჯდება ის გამონაცხის თავისუფლებაში?
-)] ის, რაც თქვენთვის არაეთვალისწინება, უნდა იკრძალებოდეს?
-)] როგორ ფიქრობთ რატომ შეიძლება მნიშვნელოვანი იყოს, რომ ქვეყანაში თქვენთვის მიუღებელი მოსაზრებები თავისუფლად დავრცელდებოდეს?

ზემოთაღნიშნულ რეკომენდაციების გარდა ადგილობრივი თუ საერთაშორისო მედიასაშუალებების მიერ შექმნილ სოციალურ მედიაში ქვეყნის წესები უმეტეს შემთხვევაში ჟურნალისტებს დეტალურ მითითებებს აძლევენ შემდეგ საკითხებზე:

ინფორმაცია პროფილზე

სოციალურ მედიაში საკუთარი ანგარიშების აღწერილობით ნაწილში აუცილებლად იყოს მითითებული დასაქმების ადგილი. მითითება იმის შესახებ, რომ ამ ქსელში ჟურნალისტი პირად მოსაზრებებს გამოხატავს და არა ორგანიზაციისას, არ უხსნის გზას ნებისმიერ თმაზე კომენტარებისას (BBC). როგორც ამერიკულ გამოცემა უთითებს, „ვაშინგტონ პოსტის ჟურნალისტი ყოველთვის ვაშინგტონ პოსტის ჟურნალისტი“ (Washington Post). ამ პრინციპს ბევრი გამოცემა იზიარებს. თუმცა მედიათა ნაწილი კრძალავს მაგალითად დღის გამოცემას ე.წ. „ჰედერზე“ ან „პროფილის ფოტოდ“ (GPB, აჭარა TV).

დამეგობრება, ჯგუფებში გაწევრიანება

² ვრცლად იხილეთ გვ.

დღეს სოციალური ქსელები რესპონდენტებთან დასაკავშირებლად წყაროების შესახებ ინფორმაციის მოსაძიებლად და ინტერვიუს ჩასაწერად კი გამოიყენება. ამიტომ რედაქციებმა თანდათან შეარბილეს მიდგომები და პროფესიული მიზნისთვის მათ შორის პოლიტიკოსების თუ სხვადასხვა კატეგორიის ადმიანთა დამატება კიბეებს აღარ აჩენს. იგივე მიდგომაა ჯგუფებთან დაკავშირებითაც. დღეს მომხმარებლები სხვადასხვა ინტერესებით არიან დაჯგუფბუნნი, რაც მედიისთვის გამზადებულ აუდიტორიაა მათთვის საინტერესო მასალების გასაზიარებლად თუ აუქუნალისტური პროექტებისთვის თემების მოსაძიებლად (მაგ. AP, Reuters)

მოწონება, კომენტარება

საქმე რთულდება თუ აუქუნალისტი დემეგობრებისა და ჯგუფებში გაწევრანების შემდეგ ისეთ მოსაზრებების მოწონებას იწყებს ან გამობატავს ისეთაზრებს, რამაც მედიორგანიზაციის მიუჯერობლობა შეიძლება ეჭვქვეშ დააყენოს. სხვა ვებსაიტების მიერ გავრცელებულ ახალ ამბების, სხვადასხვა მომხმარებლის პოსტების გაზიარება, თუ Emoji-ების , Hashtag-ების მითთებაც კი შესაძლოა ამჟღავნებდეს თქვენს განწყობებს სხვადასხვა საკითხისადმი. შეუძლებელია ჩამოთვალთ და ზუსტად გაწეროთ რა მოსაზრებები თუ ქცევა იქნება დამაზიანებელი, ამიტომაც მნიშვნელოვანია რედაქცია საერთო ღირებულებებზე იდგეს. „ერთ ერთ რამ, რაც Reuter-ს გამოარჩევს, არის აუქუნალისტებისადმი ნდობა. ჩვენ გავაგრძელებთ ზრუნვას იმაზე, რომ ამ ახალგამოწვევებთან გასამკლავებლად ჩვენმა აუქუნალისტებმა საღ აზრი გამოიყენონ“, - წერა Reuters-ის სახელმძღვანელო წესებში. მთავარი აღბათ სწორედ იმის უნარია, მიხვდეთ რა მოსაზრება შეიძლება აღმოჩნდეს პერსონალური თუ კოორპორაციული რეპუტაციის დამაზიანებელი.

სოციალურ ქსელებში აუქუნალისტების ქცევის ასეთ დეტალური წესების შექმნას ერთნაირად დებით გამომბაზრება არ მოწყობია. მაგალითად მეთუ ინგრემი (2017) Columbia Journalism Review-ში სტატიის გამოქვეყნებით გამოეხმაურა მედიასაშუალებების მიერ რეკომენდაციების განახლებას. მისი თმით ასეთ წესების შემოღებით გამოცემები მაინც ვერ აღწევენ დასახულ მიზნს - დარწმუნონ მკითხველები აუქუნალისტების მიუჯერობლობაში. ინგრემის (2017) აზრით მედიასაშუალებები სხვადასხვა თვალაზრისით მიკერძობებულები არიან და აუდიტორიას ეს შთაბეჭდლება გაშუქებულ მასალებით ქმნება და არა აუქუნალისტთა პოსტებით

არც BBC-ს თანამშრომლები შეხვედრიან ერსულონადსინარული(Tobitt, 2020) 2020 წლის ოქტომბერში სოციალურ ქსელებში ქცევის წესების გამკაცრებას. განახლებული რეკომენდაციებით (BBC, 2020) შეიზღუდა მაგალითად კოლეგების კრიტიკა, ახალ ამბის პირად ანგარიშით გამოქვეყნება ნაცვლად რედაქციის მასალის გაზიარებისა და ა.შ. ამ შეზღუდების დაწესებას განხილვა მოწყვა მედი გაერთიანებაში, სადაც იმედონეს, რომ მენეჯმენტი პროპორციულად გამოიყენებს და გამობატვის თვისუფლების წინააღმდეგ არიქნება მიმართული (Tobitt, 2020).

როგორც ეს ფელცია სონმენზის შემთხვევაში გამოჩნდა, ძალიან ავტორიტეტულმეტასაშუალებებშიც ჟურნალისტების ნაწილში მიზნად, რომ დეტალური რეკომენდაციები დამსაქმებელს ზედმეტი კონტროლის საშუალებას აძლევს იმაზე, თუ როგორ გამოჩნდებიან პირადსოციალურ ქსელში.

თუმცა მეორე მხრივ ასეთ დეტალური სახელმძღვანელოები მეტაორგანიზაციების მხრიდან ერთგვარი განაცხადია და აუტორიტეტის ჩვენებაა იმის, თუ რა პრინციპებს იზარებენ. ამასთან, სოციალური მედიის, როგორც პროფესიული საქმიანობის მნიშვნელოვანი ნაწილის აღიარებაცაა (Brunns, 2018).

დღეს ჟურნალისტებს ათასობით მიმდევარი ჰყავთ სოციალურ ქსელში, ფაქტობრივად პერსონალურ ბრენდს ქმნიან. თუმცა საკუთარ პოპულარიზაციასთან ერთად ამ ანგარიშებს მეტაორგანიზაციის მიერ მოწოდებული მასალების გავრცელებისთვისაც იყენებენ. აქ ორი ინტერესი ეჯახება ერთმანეთს - ერთი მხრივ არსებობს მოლოდინი, რომ ჟურნალისტებმა პირად ანგარიშებით მეტაპროდუქტის პოპულარიზებაში უნდა შეიტანონ წვლილი, მეორე მხრივ კი უნებებიან რომ მათმა პირადმა მოსაზრებებმა შეიძლება ჟურნალისტური მიჯნობა დაზიანდეს (Christensen, 2018). მთავარი საფუძვალად სწორედ ეს არის - როგორ გამოიყენო სოციალურ ქსელში პირად პოპულარიზება, აუტორიტეტის ჩაროულია ორგანიზაციისთვის ისე, რომ თავი აარიდო მოვლენების შეფასებას და საკუთარ დამოკიდებულებების წარმოქმნას.

ქსელის პროფესიული მიზნით გამოყენება

აშშ-ში ჯერ კიდევ 2015 წელს 300-ზე მეტი მეტაორგანიზაციის კვლევამ აჩვენა ჟურნალისტებში სოციალური მედიის პროფესიული მიზნით გამოყენების სხვადასხვა მოტივები (Burzynski, 2015)

სოციალური მედიის გამოყენების ტოპ 5 მიზეზი

მიზეზი	პროცენტი
ამბებისა და სამუშაოს პოპულარიზება	69
რეალურდროში ამბების გაშუქება	59
აუტორიტეტის ჩაროვა და ინტერაქცია	58
მკითხველთა რაოდენობის გაზრდა	56
ბრენდის შექმნა	53

პროცენტი ასახავს სოციალური მედიის გამოყენების შესახებ რედაქტორების პასუხს „ძალიან ხშირად“ N=376

ეს ცხრილზე კარგად აჩვენებს, რომ მედიისთვის სოციალური ქსელების გამოყენება სამუშაოს მნიშვნელოვანი ნაწილია. არამხოლოდსაქაროელოში, ბევრ სხვა ქვეყანაში ადმიანთა დღე ნაწილად ინფორმაციას სწორედ სოციალური ქსელებიდან იღებს (Reuters Institute, 2019). ამიტომაც ეს პლტფორმები მედიისთვის საკუთარ პროდუქტის გავრცელების ყველაზე საჭირო ადგილად იქცა. მას უწევს დააკვირდეს მომხმარებლების მოსაზრებებს, ინფორმაციას სოციალური ქსელის სხვადასხვა ჯგუფში, რათა სწრაფად ამოიცნოს მათ ინტერესები და უზასუროს შესაბამისი პროდუქტით აუტორიტეტის ჩაროულია, ნახვების რაოდენობა - მთავარი პარამეტრები გახდა რეკლამის დამკვეთების მოსაზრებები მეორე მხრივ სოციალური ქსელები ახალ ამბების მნიშვნელოვანი წყაროდ იქცა. გაადვილდა წყარობზე

დაკვირება, რესპონდენტებთან კომუნიკაცია, რამაც თავის მხრივ, ახალ დღემები წარმოშვა ჟურნალისტებისთვის.

ქართულმეტაშიც სულუფრო ხშირად შეხვდებით „როგორც Facebook პოსტშია ნათქვამი“ ან „Twitter ანგარიშზე გამოქვეყნდა“. ეს იმანაც განაპირობა, რომ საჯარო პირების დღე ნაწილად საზოგადოებისთვის ინფორმაციის მისაწოდებლად სულუფრო ხშირად იყენებენ სოციალურ ქსელებს და განცხადებებს პირველრიგში არ მაგალითად მედასთან პრესკონფერენციებზე, არამედ სოციალურ ქსელში საკუთარ ანგარიშებზე აქვეყნებენ. მაგრამ მეტაში ასევე ხშირია არასაჯარო პირების მიერ Facebook-სა თუ Twitter-ზე გავრცელებულ ამბების წყაროდ გამოყენება გადმოწმების გარეშე. ასეთ დროს პრობლემური ხდება როგორც მომხმარებლის პირად სივრცის პატივისცემის საკითხი, ისე განსაკუთრებით სიზუსტის დაცვა.

ამ თავში უკვე მოხსენიებულ რეკომენდაციები, იქნება ეს Reuters, BBC, თუ საქართველოს ჟურნალისტური ეთიკის ქარტიის სოციალური მედიის გამოყენების სახელმძღვანელო წესები, სოციალური მედიის წყაროდ გამოყენების დროს, რამდენიმე ძირითად ასპექტზე ამახვილებენ ყურადღებას:

1. **გადმოწმება და კიდევ ერთხელ გადმოწმება:** უნდა შემოწმდეს როგორც ანგარიშის ნამდვილობა (მარჯვს ეკუთვნის თუ არა იმ პირს ან ორგანიზაციას, რომლის სახელთაც ვრცელდება ინფორმაცია), ისე თავად შინაარსი. სოციალური ქსელად მოზღვებულ ინფორმაცია უნდა გადმოწმდეს სხვა წყაროებით მიღებული ინფორმაციის მსგავსად მათ შორისაა როგორც პირველწყაროებთან უშუალოდ კავშირება, ისე სხვა დამოუკიდებელი წყაროების გამოყენება.
2. **გამჭვირვალობა და თანმიმდევრულობა :** თუ რაიმე სირთულა გადმოწმებისას და რედაქცია ბოლომდე დარწმუნებული არ არის ინფორმაციის სიზუსტეში, მაგრამ მაინც გადაწყვეტს სოციალურ მეტაში გავრცელებულ შინაარსის გამოყენებას, აუტორიამ უნდა იცოდეს ამის შესახებ. ასევე კოლეგების დღე ნაწილად უნდა უთუბს ჟურნალისტებს, რომ ამ ეტაპზე არ უნდა გაჩერდნენ და გადმოწმების საბოლოო შედეგების შესახებ თანმიმდევრულად უნდა აცნობონ აუტორიას.

პროფილების საძიებო სისტემების გამოყენება, ძიება არქივებსა და რედაქტორების ისტორიებში, ლეგაციის და ვიზუალის (ვიდეოსა და ფოტოს) გადმოწმება - ეს მეთოდების არასრულ ჩამონათვალა სოციალურ მეტაში გავრცელებულ შინაარსის ვერიფიკაციისთვის. განსაკუთრებით ხშირია ფოტო და ვიდეო მანიპულაციებით მედიის შეცდომაში შეყვანის მცდელობები. ეს რისკი განსაკუთრებით იმატებს საგანგებო მდგომარეობების დროს. ასეთ ამბების გაშუქებისას თვითხილველების მიერ გადაღებული კადრები ერთ მხრივ შესაძლოა ყველაზე მნიშვნელოვანი მასალა გამოდეს მედიისთვის, მეორე მხრივ კი დღე რესურსს მოიხრის რედაქციის მხრიდან, რომ დროულად გადაამოწმოს, დარწმუნდეს მის ნამდვილობაში და მხოლოდ ამის შემდეგ განათავსოს საკუთარ პლტფორმაზე.

სიტუაცია განხილვისთვის

სიტუაცია I: სოციალური მედიაში გვერდს სახელწოდებით „გარემოსდამცველთა ჯგუფი“ ავრცელებს ფოტოს და გმობს საქრუველს სანაპიროებთან შავ ზღვაში ზურხზე უკანონო თევზჭერის ფაქტს. ფოტოს ათასობით გაზიარება აქვს და არაერთი გარემოსდამცველი აქტივისტი წერს, რაოდენ პრობლემურია წითელწიგნში შეტანილ სახეობაზე უკანონო თევზჭერა. იხილეთ ფოტო

სიტუაცია II: 2018 წელს ამაზონის ტყეში გაჩენილმა სუბტროპულ ხანძარს, რომელმაც მთელი მსოფლიო შეძრა ტვიტერში ცნობილი ლინარდო დიკაპრიო ემოციურად გამოეხმაურა.

leonardodicaprio • Follow

leonardodicaprio • #Regram #RG @iamNickRose: Terrifying to think that the Amazon is the largest rain forest on the planet, creating 20% of the earth's oxygen, basically the lungs of the world, has been on fire and burning for the last 16 days running with literally NO media coverage whatsoever! Why?

1w

3,824,540 likes

7 DAYS AGO

Log in to like or comment.

თითოეულ შემთხვევაზე იმსჯელეთ

- აშუქებთ თუ მას? რა გზებს მიმართავთ საკითხის გასაშუქებლად?

პირველი ფოტო მარჯვნივ გადაღებულია საქართველოს ტერიტორიულ წყლებში, კერძოდ ოგუბირებულ ატაზეთში, რომელსაც საქართველოს მთავრობა ვერ აკონტროლებს (smr.gov.ge) და უკანონო თევზჭერა მარჯვნივ დადგრობლემას წარმოადგენს.

მეორე ფოტომაც არაერთი მედა და სოც მედა მოხმარებელი შეიყვანა შეცდომაში, რომელმაც ცნობილი მსახიობის შემდეგ ამაზონის ტყის 2018 წლის ხანძრის ამსახველად ეს ფოტო გამოიყენა. შეცდომა დაუშვა თავად დეკაპრომაც, მან ამაზონის ხანძრის 2012 წლის ამსახველად (nature.com 2012) ფოტო გამოიყენა 2018 წლის მოვლენებზე გამომხატურებისას.

გაეცანით 2 შემთხვევას:

შემთხვევა I

შემთხვევა II

2013 წლის 15 აპრილს Facebook -ში გაიხსნა დათა ახალისას ანგარიში. დათა ახალია კონსტიტუციური უსაფრთხოების დეპარტამენტის ყოფილი ხელმძღვანელი და ასევე თავდგის მინისტრის ყოფილი მოადგილე იყო იმავე დღეს ამ სახელწოდების ანგარიშმა გამოქვეყნა პოსტი, რომელშიც ყოფილი შინაგან საქმეთა მინისტრს ვანომერაბიშვილს არაერთდანაშაულის დებდა ბრალს. პოსტის შინაარსი მრავალპირობის იყო მათ შორის ეხებოდა განმარტებულსაქმეებს: „ლფნყურის ავანტიურა ჩემი ძმის – ბაჩო ახალისას წინააღმდეგ დეგემა და გიორგი ლორთქიფანიძის [მაშინდელი შინაგან საქმეთა მინისტრის მოადგილის] ხელთგანახორციელ ვანო მერაბიშვილმა, გაწირა რა სასიკვდილდჩვენი მეზობლები, უვიღურად გაგვირთო უთუთოებები ჩვენ ქისტძემებთან და რეალური საშიშროების წინაშე დაყენა ქვეყნის უსაფრთხოება და საერთაშორისო იმიჯი“. ასევე „სრულ პასუხისმგებლობით ვაცხადებ, რომ ვანომერაბიშვილი დეგემა და შალვა ჯანაშვილს ხელთგანახორციელ იალუჯაზე ჩვენი ჯარისკაცების მიმართგანხორციელებულ ძალადობა და არაადამიანური მოპყრობა, რისთვისაც ახლ ჩემს ძმას ასამაროლებენ“

თავადვანომერაბიშვილი, ამ ამბავს ასევე FB პოსტით მეორე დღეს გამოემართა: „მიუხედავადიმისა, მართლ დათა ახალისას ეკუთვნის, თუ არა, გუშინ გავრცელებული განცხადება, საქმე გვაქვს ისეთაბსურდთან, რომელზეც სერიოზული კომენტარის გაკეთებას არც ახლ და არც მომავალი არ ვაპირებ. ეს ბრალდებები წარმოადგენს ყოველგვარსაფუძველს მოცლებულ ბოფდას. ცხადა ეს ყველფერი მთავრობას დასჭირდა 19 აპრილს წინ, რათა ყველანაირდხელ შეუშალს დეგემილუქციას“

19 აპრილს კი ყოფილი მმართველი პარტიის ნაციონალური მოძრაობის მიტინგი იყო დეგემილი. (civil.ge 2013)

2015 წელს საქარუელს უენაესი სასამაროლს თავმჯდომარედწარადინეს ნინო გვენეტაძის კანდატურა.

აღმჩინდა, რომ 2013 წელს ნინო გვენეტაძეს საკუთარი Facebook-ის გვერდზე გაზარებულ ჰქონდა ვიდეო, რომელშიც ადამიანები მაშინდელ პრემიერ მინისტრს ბიძინა ივანიშვილს მადლობას უთადენ. ვიდეოს ახლდა კიდევ ტექსტი პოსტის სახით, „მადლობა, ბატონობიძინა“.

კითხვები მსჯელობისთვის:

- 1) რამდენად მართებულად მიგაჩნიათ ამ სტატუსებზე დაყრდნობით მასალის მომზადება და გამოქვეყნება?
- 2) თუ თემებს აშუქებთ, რა მეთოდებს მიმართავთ , რა ნაბიჯებს გადადგამთ მასალის მოსამზადებლად?
- 3) თუ თავად პირები, ვისი სახელითაც გამოქვეყნდა პოსტები ამბობენ, რომ მათ ეს პოსტები არ ეკუთვნით, რამდენად მიზანშეწონილია მაინც თემით დაინტერესება? რატომ?

დათა ახალისას ანგარიშზე პირველი განცხადებიდან მესამე დღეს კვლავ სოციალურ ქსელთდა დათა ახალისას სახელთგავრცელდა განცხადება, სადაც ურყოფილი იყო რომ პირველი განცხადება დათა ახალისას ეკუთვნოდა. თავად დათა ახალისას არც ვანო მერაბიშვილს ბრალდებულ და არც ურყოფილ პოსტი მედასთან პირადდარც დაუდასტურებია და არც ურუყვია. (intermedia.ge 2013)

ნინო გვენეტაძის სტატუსით დინტერესების შემდეგ მედასთან სპეციალური განმარტება გააკეთა თავად ნინო გვენეტაძემ, რომელიც ამტკიცებდა, რომ ბიძინა ივანიშვილისთვის სოციალური ქსელთმას მაღლობა არგად უქდა . „ეს ჩემი 11 წლის შვილი იყო“ - განაცხადა მან . (liberali.ge – 2015)

სიზუსტის გარდა, როგორც აღვნიშნეთ სოციალურ მედიის წყაროდ გამოყენებისას ყველზე ხშირად პრობლემურია პირად ცხოვრებისა და პერსონალური ინფორმაციის დაცვა. მაგალითად კრიმინალს გაშუქებისას, ქართული მედია ხშირად მიმართავს შემთხვევაში მონაწილე პირების პირად გვერდებს, აჩვენებს მათ ფოტოებს, პირად პოსტებს, ზოგჯერ პირად მიმოწერასაც კი.

თუ ადრე მედია დიდ დროს უშიშოდ ადამიანების შესახებ ინფორმაციის მოზოგებას, დღეს თავად მომხმარებლები აქვეყნებენ პირად ცხოვრების ამსახველ მასალებს ინტერნეტში. თუმცა, მეგობრებისთვის ფოტოს გაზიარება ავტომატურად ნიშნავს იმას, რომ ერთ დღესაც ეს ინფორმაცია მედიაში აღმოჩნდება. მომხმარებელს შესაძლოა სულაც არ სურდეს ეთერში ამ კადრების დანახვა. ამიტომაც ისევე როგორც სხვა წყაროებიდან მოზოგებულ ინფორმაციის დროს ხდება, თუ პირის თანხმობა არ არსებობს, ინფორმაციის ღრუბულზე ფასდება - რამდენად არსებობს საჯარო ინტერესი ამ დეტალს გასავრცელებლად? გადწინის კი ეს ინტერესი პირის პირად ცხოვრების უფლებას?³

ეთკურ რისკებს უკავშირდება სოციალური მედიის საშუალებით წყაროებთან დაკავშირებაც, მათთან დამეგობრება და ზოგადად სოციალური ქსელის საშუალებით აღებული ინტერვიუს სანდობაც. სახელმძღვანელოებ (Reuters, BBC) ჟურნალისტებს და რედაქციებს ურჩევენ, ამგვარი კომუნიკაციის დროს პირგელრიგში კვლავ დარწმუნდნენ რომ სწორ ანგარიშს უკავშირდებიან, ასევე დასაწყისშივე ლადგან უარტონ წყაროს, რომ კომუნიკაცია ინფორმაციის მიღების მიზნით ხდება.

პროფესიული მიზნით სოციალური მედიის გამოყენების ერთერთ გავრცელებულ პრობლემას საავტორო უფლებების დაცვა. BBC ასევე საქარულს საზოგადოებრივი მაუწყებელი მკაფოდ მიუთითებენ თანამშრომლების მიერ ჟურნალისტურ მასალაზე მუშაობის პროცესში მოზოგებულ და დამზადებულ მასალას სოც ქსელში გამოქვეყნების წესზე. კონტენტზე საავტორო უფლებას ფლობს თავად მედიაორგანიზაცია და თანამშრომელს მისი ხელხალ გამოქვეყნება, მხოლოდ მედიის მიერ გამოქვეყნების შემდეგ შეეძლება , დამსაქმებელზე მკაფომითობით

მომხმარებლების ქცევა და ეთკური დღემები

დასაწყისში შევთანხმდით რომ ინტერნეტ მედიაში ეთკური დღემებზე მსჯელობა ხდება მხოლოდ „მონაწილეობით ჟურნალისტის“ კონტექსტში, რადგან აუტორიის ჩარაულობა არის ონლინ მედიის მთავარი ნიშან-თვისება. თუმცა, სწორედ მას უკავშირდება ერთერთ მთავარი და რაუდლდ მოსაგვარებელი ეთკური პრობლემა - რა მოქერხოს მედიამ აუტორიის ქცევას, რომელიც ზოგჯერ მედიაორგანიზაციის ანგარიშზე სოციალურ მედიაში ან ვებგვერდზე არაეთკური კომენტარების სახით გამოვლნდება?

³ ვრცლდინილუსახელმძღვანელს თავი „პირად ცხოვრების გაშუქება“

„ბნელ მონაწილეობა“ (Dark Participation) ასე უწოდებენ მეტაორგანიზაციების პუბლიკაციების კომენტარების ველში მოხმარებლების მოსაზრებებს (Frischlich at al., 2019). Dark Participation -ი მოიცავს ყალბი ანგარიშების, ტროლების მოზღვაებას, ასევე შეზღუდულ ცინიკურ შუალის გამღვივებელ ქსენოფობიურ დისკრიმინაციულ ცილისმწამებლურ შინაარსს, რაც კვლევის მიხედვით მოხმარებლების კომენტარების მნიშვნელოვან ნაწილს წარმოადგენს, ხოლო მეტაორგანიზაციებს მათმოყვარეობაზე სამუშაოს დროის დიდ წილს ეხარებათ

როგორც ეთოპური კოლექციები ისე სასამართლო პრაქტიკა სწორედ მეტაორგანიზაციებს აკისრებს პასუხისმგებლობას კომენტარებში ველში მოხმარებლების მიერ გამოქმულ სიძულვილს ენის შემცველ თუ ცილისმწამებლურ განცხადებებზე. ამის დასტურია მაგალითად ადმინისტრაციის ევროპული სასამართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილება საქმეზე Delfi v. Estonia (2015)⁴, ავსტრალიის სასამართლოს 2019 წლის გადაწყვეტილება საქმეში Dylan Voller, The Sydney Morning Herald v. Sky News Australia-ს (Smith - 2019) და აშ.

მოხმარებლების მხრიდან ზემოთაღნიშნული „ბნელ მონაწილეობის“ თავიდან ასარიდებლად სამი გზა არსებობს 1. კომენტარების სექციის სრულდგამორთვა 2. პრემოდირირება - კომენტარები ქვეყნდება მხოლოდ შემოწმების შემდეგ. 3. პოსტმოდირირება - ყველ კომენტარი ქვეყნდება და მოგვიანებით იფილტრება ადმინისტრატორის მიერ

თითოეულმა თანს თავისი დადებითი და ურყოფითი მხარეები აქვს. პირველ შემთხვევაში ავტორის კომენტარების შეზღუდვა თავისთავად მათ ჩარევისა და საკუთარი მასალის უფრო ფართოდ გავრცელებაზე ურის თქმას უღრის. პრემოდირირება რედქციის დიდ რესურსს ითხოვს და დროში აფერხებს დისკუსიის წარმართვას, ხოლო პოსტ მოდირირება ნიშნავს იმას, რომ გარკვეულ პერიოდ მედიის პლტფორმაზე გამოქვეყნებულ იქნება სიძულვილს ენა თუ სხვა მადსკრედტებელ განსხვავებები. ამასთან ვერ განსაზღვრავს ახალთან ერთად ძველ მასალები როდის იქნება მოხმარებლის მიერ გაზარებულ, რაც კიდევ უფრო ართულებს ადმინისტრატორის მუშაობას.

მოდირირების სირთულის გამო არაერთმა ცნობილმა რედქციამ უზრუნველგააუქმა კომენტარების ველ ვებსაიტზე:

„ალარგვაქვს სურვილი და დრო გავაგრძელოთ ამ სისულელს მონიტორინგი“ - განაცხადა Vice-მა, როცა 2016 წელს ვებგვერდს განახლების გეგმის შესახებ ავტორიას ამცნო (vice.com 2016).

ზოგმა რედქციამ კი, მაგალითად Reuters-მა და Guardian-მა კომენტარების ველ მხოლოდ რამდენიმე სექციის სტატებისთვის დტოვა. ასეთმა მაგალითად ბლოგების, მოსაზრებების განყოფილება, სადც ავტორების პერსონალური შეფსებები ქვეყნდება. აქ მკითხველებს კვლავაც შეუძლიათ კომენტარის დაწერა. თქმაც, ამ შემთხვევაშიც რედქცია ფილტრავს კომენტარებს საკუთარი პოლიტიკის შესაბამისად

⁴ ვრცლად იხილეთ გვ.

The Guardian-ს ავტორის ჩართულობისთვის ცალკე გაიღონი, ერთჯერად 10 მცნება აქვს შემოწმავებულ, სადაც განმარტებულია, რა ტიპის კომენტარებს არ დაწვებენ. ტოლები, ყალბი ანგარიშები, ყალბი ინფორმაცია, შეურაცხმყოფელ და დსკრომინაციულ შინაარსი და ა. შ. წაშლს ექვემდებარება.

ვებსაიტზე შეზღუდით რედაქციებს კომენტარების შესაძლებლობა მკითხველებისთვის სრულად არ წაწრმევიათ დსკრუიები გამოცემების სოციალური ქსელს ანგარიშებზე გადიტანეს. აქ კომენტარების აკრძალვის შესაძლებლობა მათ არ აქვთ ახლ სწორედ ამ პლტფორმებზე უწევთ მომხმარებელთა მოსაზრებების კონტროლ მედლორგანიზაციებს ადინისტრატორებს.

ქართულ მედლორგანიზაციების ურავლსობას შენარწუნებულ აქვს კომენტარების ველ, მაგრამ ხშირად პასუხისმგებლანი რედაქციები ცალკულნაწარმოებებზე, რომელთა შინაარსიც შესაძლს იყოს მაგალთად დსკრომინაციულ კომენტარების ინსპირატორი, ზღუდვენ კომენტარების შესაძლებლობას. (მანდრა, 2019). არერთმედლს ინტეგრირებულ აქვს Facebook-ის პლგინი, რც ამ ქსელს მომხმარებლებს შესაძლებლობას აძლევს ამ ქსელს ანგარიშით დტოვონ კომენტარი სტატის ქვეშ.

2014 წელს საქარულს ჟურნალისტური ეთკის ქარტიას პირგელდ მიმართეს სოციალურ მედლაში გაკეთებულ კომენტარის გამო ეს იყოპირგელ შემთხვევა, როცა ქარტიის საბჭომ სოციალურ მედლაში გაკეთებულ კომენტარი განიხილ და გადწყვეტილებაც მიილო მაშინ ქარტიას განცხადებებით მიმართა ვლს ვაწაძემ ჟურნალსტსაბა წიწიკაშვილს წინააღმდეგ. სადვოიყოვებ-გვერდართლი.ge-ზე გამოქვეყნებულ სტატია „ჯეობარულ“ კონკურსი და დდაბულთა უფლსციხის მიუტეში“. სხვა ბევრ ეპიზოდან ერთად განმცხადებელ ასევე დვობდ იმაზე, რომ Facebook-ის მომხმარებელ „ახალ ამბები შიდ ქართლდნ“ დსკრომინაციულკომენტარებს ავრცელებდ, რს გამოც მიაჩნდ, რომ დირჯა მეშვიდუ მიუტლ. საბჭომ საქმე განიხილ, რადგან საბა წიწიკაშვილმა აილო პასუხისმგებლობა „ახალ ამბები შიდ ქართლდნ“ - მომხმარებლს სახელთგაკეთებულკომენტარზე. საბჭომ დადინა, რომ ამ ანგარიშით გაკეთებულ დსკრომინაციულ კომენტარის გამო დირჯა ქარტიის მე-7 მიუტლ.

განიხილეთ

- ავტორის ჩართულობის ეთკურ სტანდრტებთან შესაბამისობისთვის რომელ მიდლომა არს თქვენთვის უფრომისალები?
- რა დდებით და ურყოფით მხარეები აქვს კომენტარების ველს გაუქმებას მედლორედქციების მხრდნ?

გამოყენებულ წყაროები

-) A Hermida - Twittering the news: The emergence of ambient journalism. Journalism practice 4 (3), 297-308 (2010)

-) მაუწყებელთა ქცევის კოდექსი -
<https://matsne.gov.ge/ka/document/view/82792?publication=0>
-) Netgazeti.ge - ჟურნალისტები სოციალურ ქსელებში - <https://netgazeti.ge/news/9533/>
-) Dr. Joyce Y.M. Nip - <https://core.ac.uk/download/pdf/212687743.pdf> - 2006
-) Mediacouncil.ge - სოციალურ მედიაში ქცევის გაიდლაინი რეგიონული მაუწყებლების ჟურნალისტებისათვის - 2016 - <http://mediacouncil.ge/ge/node/62>
-) Reuters: - REPORTING FROM THE INTERNET AND USING SOCIAL MEDIA -
http://handbook.reuters.com/index.php?title=Reporting_From_the_Internet_And_Using_Social_Media&oldid=2787 -
-) BBC - Guidance: Social media- <https://www.bbc.com/editorialguidelines/guidance/social-media>
-) Sydney Smith - News outlets liable for comments on their Facebook pages, Australian judge rules 2019 - <https://www.imediaethics.org/news-outlets-liable-for-comments-on-their-facebook-pages-australian-judge-rules/>
-) აჭაროს ტელევიზიისა და რადიოს თანამშრომლების ინტერნეტი/სოციალურ მედიაში ქცევის წესები. 2020 -
https://ajaratv.ge/files/shares/mauyebeli/1111111111.pdf?fbclid=IwAR3hpiKZfstpg4vVfZXS9L2hzLlxjwKiPc58XmnvdMc_tBVRazPriynUyHQ
-) **SHELBY TALCOTT- CNN Hired Photo Editor Who Refers To Jews, Police As ‘Pigs’ And Called For People To Be Murdered - 2019 .** <https://dailycaller.com/2019/07/25/cnn-racist-editor-jews-police-pigs/>
-) Sydney Smith - NYT editor deletes ‘be less anti-Semitic’ tweet, apologizes (2019). Imediaethics.-
<https://www.imediaethics.org/nyt-editor-deletes-be-less-anti-semitic-tweet-apologizes/>
-) ნ. კუპრაშვილი - „ახალი მედია ძველი მედიისთვის“ -Garb 2010
-) <https://www.nature.com/news/amazon-fire-analysis-hits-new-heights-1.11467>
-) *Danny Baker fired by BBC over royal baby chimp tweet* (2019) BBC
<https://www.bbc.com/news/entertainment-arts-48212693>
-) <https://www.imediaethics.org/top-10-social-media-snafus-of-2019/>
-) <http://intermedia.ge/სტატია/31855-მინდა-განვაცხადო-რომ-მე-დათა-ახალიას-არ-მეკუთვნის-ინტერნეტში-გავრცელებული-21/user:Soffia:show:channel>
-) <http://liberali.ge/news/view/14794/gvenetadze-Facebookze-ivanishvils-madloba-chemma-11-tslis-shvilma-gadaukhada>
-) <https://civil.ge/ka/archives/151638>

- J Rachel Abrams and Marc Tracy - Washington Post Says Reporter's Kobe Bryant Tweets Did Not Break Rules - 2020 : <https://www.nytimes.com/2020/01/28/business/media/felicia-sonmez-kobe-bryant-tweet.html>
- J BBC - Kobe Bryant: Washington Post reporter reinstated after tweet row <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-51293935>
- J Sue Burzynski Bullard- „Editors Use Social Media Mostly to Post Story <https://smr.gov.ge/ge/page/11/regionis-shesaxe>
- J Links" - University of Nebraska - Lincoln 2015
Frischlich, L., Boberg, S., & Quandt, T. (2019). Comment Sections as Targets of Dark Participation? Journalists' Evaluation and Moderation of Deviant User Comments. *Journalism Studies*, 20(14). <https://doi.org/10.1080/1461670x.2018.1556320>
- J <https://www.vice.com/en/article/vvdjyy/were-getting-rid-of-comments-on-vice>
- J <https://www.theguardian.com/community-standards>
- J თონიკე მანდროს - მკითხველს კომენტარების მართვა - გამომწვევა მედიისთვის - <https://www.mediachecker.ge/ka/siakhleebi/article/57452-komentarebis-martha-gamotsveva-mediisthvis-2019>
- J <https://www.qartia.ge/gadatsyvetilebebis-dzebna/article/29488-gadawyvetileba-saqmeze-8211-vlas-vawadze-saba-wiwikashvilis-winaagmdeg>
- J Christian Christensen (2018) Journalists on social media: Politics, privacy, personal branding, *Popular Communication*, 16:4, 245-247, DOI: [10.1080/15405702.2018.1548019](https://doi.org/10.1080/15405702.2018.1548019)
- J Holton E.A. & Molyneux I. (2015). Identity lost? The personal impact of brand journalism. DOI: [10.1177/1464884915608816](https://doi.org/10.1177/1464884915608816)
- J <https://www.breitbart.com/politics/2019/08/22/exclusive-crappy-jew-year-new-york-times-editors-antisemitism-racism-exposed/>
- J <https://cdn.1tv.ge/app/uploads/2020/09/1600690546-%E1%83%A0%E1%83%94%E1%83%92%E1%83%A3%E1%83%9A%E1%83%90%E1%83%AA%E1%83%98%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%98.pdf>
- J <https://www.mediachecker.ge/ka/mediagaremo/article/81594-theona-thurmanidzes-atcara-tv-shi-tsamyvanoba-da-reportioroba-erthi-tslith-sheezghuda>
- J <https://www.newsweek.com/cnn-photo-editor-racist-tweets-1451348>
- J <https://www.cjr.org/criticism/social-media-twitter-times-journal.php>
- J <https://www.bbc.com/editorialguidelines/guidance/individual-use-of-social-media>
- J <https://www.pressgazette.co.uk/bbc-social-media-guidelines-ban-virtue-signalling-criticism-of-colleagues-and-breaking-stories-on-your-own-accounts/>

- J <https://www.qartia.ge/ka/siakhleebi/article/80544-koalicia-media-advokatirebisathvis-sakhalkho-damcvels-atcaris-mautsyebelis-shesakheb-specialuri-angarishis-momzadebis-thkhovnith-mimarthavs>
- J <https://ajaratv.ge/article/59147>
- J https://members.newsleaders.org/Files/pdf/10_Best_Practices_for_Social_Media.pdf
- J <https://www.peterlang.com/view/9781433143984/chapter-06.xhtml>
- J <https://www.washingtonpost.com/news/ask-the-post/wp/2016/01/01/policies-and-standards/>
- J https://www.ap.org/assets/documents/social-media-guidelines_tcm28-9832.pdf
- J <https://www.qartia.ge/ka/gadatsyvetilebebis-dzebna/article/68039-gadatsyvetileba-saqmeze-platforma-ara-fobias-postv-araidentificirebuli-zhurnalistis-tsinaaghmdeg>
- J <https://edition.cnn.com/2004/LAW/09/01/bryant.statement/index.html>
- J <https://docs.google.com/document/d/1ErQ7bN352jQZ0Ka8kCzAW8CWz2zEnUlvms5BG2Kdt1E/edit?usp=sharing>
- J <https://www.theguardian.com/commentisfree/2020/jan/29/washington-post-felicia-sonmez-kobe-bryant>
- J https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/inline-files/DNR_2019_FINAL.pdf
- J <http://blogs.reuters.com/great-debate/2014/11/07/editors-note-reader-comments-in-the-age-of-social-media/>
- J <http://blogs.reuters.com/great-debate/2014/11/07/editors-note-reader-comments-in-the-age-of-social-media/>